

УДК 342.951:351.82(477)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1202294>

В.Т. КОМЗЮК,

професор кафедри державно-правових дисциплін
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького,
доктор юридичних наук, доцент, м. Черкаси, Україна;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8589-4079>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

V.T. KOMZIUK,

Professor, Chair of State-Legal Disciplines,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,
Doctor of Law, Associate Professor, Cherkasy, Ukraine;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8589-4079>

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF STATE POLICY OF UKRAINE IN THE SPHERE OF EDUCATION

Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері освіти України є важливою складовою загального правового регулювання у цій сфері і відбувається сьогодні в надзвичайно складних умовах зовнішньо- і внутрішньополітичної нестабільності держави, економічної кризи, реформування соціально-культурної сфери, інтеграції вітчизняної освіти до європейського і світового освітніх просторів, а це вимагає постійного вдосконалення адміністративно-правового регулювання, врахування всіх позитивних і негативних факторів і тенденцій розвитку освітньої галузі з метою забезпечення в процесі такого регулювання формування і реалізації ефективної державної освітньої політики задля прогресивного розвитку особистості, суспільства, нації і держави, захисту національних інтересів України. Адже освіта, згідно Закону України «Про освіту», є «основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави» [1], а відповідно до Національної доктрини розвитку освіти «освіта – це основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства. Освіта є стратегічним ресурсом поліпшення

добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені» [2]. Саме тому існує нагальна потреба у виваженій, розумній, далекоглядній, прозорій і відповідальній державній політиці в галузі освіти України, яка у великій мірі залежить від досконалого і ефективного адміністративно-правового регулювання.

Дослідженню адміністративно-правового регулювання, його змісту і сутності у різних сферах життєдіяльності суспільства і держави, в тому числі і у сфері освіти, присвятили свої праці багато вітчизняних і зарубіжних вчених – В.Б. Авер'янов, Д.Н. Бахрах, А.І. Берлач, В.М. Бевзенко, Ю.П. Битяк, В.В. Галуцько, В.М. Гарашук, І.А. Городецька, І.С. Гриценко, Т.О. Губанова, Є.В. Додін, І.В. Зозуля, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.Я. Масленніков, О.М. Музичук, В.Я. Настюк, О.С. Проневич, В.К. Шкарупа та інші, але враховуючи, що освітня галузь України стрімко розвивається і реформується, інтегрується в європейський і світовий освітній простір, це потребує і зміни та коригування державної політики у сфері освіти за допомогою адміністративно-правового регулювання, яке повинно базуватись на науковій основі, а це вимагає додаткових досліджень науковцями даної проблематики з метою вироблення необхідних рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання державної освітньої політики.

Тому метою статті є дослідити адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері освіти України, визначити поняття, зміст і нормативну основу адміністративно-правового регулювання у цій сфері, розкрити його окремі недоліки, а також визначити поняття, основні напрямки, принципи і пріоритети державної політики у сфері освіти, суб'єктів, уповноважених визначати, формувати та реалізувати таку політику.

Розглядаючи питання адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері освіти України, його зміст, необхідно дослідити і враховувати думки науковців (які значно різняться) щодо такого багатоаспектного і складного правового явища, як адміністративно-правове регулювання загалом. Як зауважує І.А. Городецька, адміністративно-правове регулювання є складним явищем, яке в сучасних умовах трансформаційних перетворень у суспільстві наповнюється новим змістом, а відтак, як наукова категорія, активно досліджується вченими юридичної науки і потребує постійного осмислення [3, с.61]. Слід зазначити, що адміністративно-правове регулювання є різновидом більш широкого поняття – правового регулювання, щодо розуміння якого наукові думки вчених також розходяться і в основі якого лежить термін «регулювання» (від лат. *regulo* – правило). В юридичній літературі термін «регулювання» розглядається як впорядкування, налагодження, приведення чогось у відповідність до чогось або з чимось [4, с.489].

Розглянемо позиції окремих вчених щодо визначення поняття «правове регулювання», яке в юридичній літературі є досить поширеним та широко дослідженим. Так, П.М. Рабінович правове регулювання розглядає як здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони і розвитку [5, с.44]. На думку А.Т. Комзюка, правове регулювання – це специфічний вплив, який здійснюється правом як особливим нормативним інституційним регулятором. При цьому, правове регулювання має цілеспрямований, організаційний, результативний характер і здійснюється за допомогою цілісної системи засобів, що реально виражають саму матерію права як нормативного інституту утворення — регулятора [6, с.47]. Автори словника термінів по теорії держави і права за загальною редакцією професора М.І. Панова наводять таке визначення: «правовое регулирование – осуществляемое всей системой юридических средств и форм результативное, нормативно-организационное

воздействие на общественные отношения с целью их упорядочения в соответствии с требованиями общественного развития» [7, с.113]. З цих різних визначень поняття правового регулювання можна виділити спільне, загальне для них, а саме те, що це вплив (правовий, владний), який має цілеспрямований, результативний, нормативно-організаційний характер, здійснюється системою юридичних засобів на певний об'єкт з певною метою. Все це притаманне і адміністративно-правовому регулюванню, тільки можуть бути різні об'єкти регулювання, а юридичні засоби не будь-які, а саме адміністративно-правові. Наведемо декілька визначень поняття адміністративно-правового регулювання, що даються окремими науковцями. На думку авторів підручника «Адміністративне право України», адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [8, с.323–324]. І.М. Шопіна розуміє адміністративно-правове регулювання як адміністративно-правовий вплив на суспільні відносини, який здійснюється за допомогою комплексу адміністративно-правових засобів та інших правових явищ, які в сукупності складають механізм адміністративно-правового регулювання [9, с.55]. Можна навести й інші визначення різних науковців щодо понять «правове регулювання», «адміністративно-правове регулювання», але в межах допустимого і оптимального обсягу статті щодо розглядуваного питання вважаємо за доцільне обмежитись вище сказаним і на цій основі дати власне визначення поняття адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері освіти України – це здійснюваний усією системою адміністративно-правових засобів, методів і форм цілеспрямований, результативний, нормативно-організаційний вплив на державну освітню політику з метою її формування і реалізації відповідно до потреб ефективного розвитку особистості, суспільства, нації та держави, забезпечення національних інтересів України, інтеграції освітньої галузі до міжнародного освітнього і наукового простору.

Наступною важливою складовою досліджуваного нами питання є державна політика у сфері освіти України (або державна освітня політика), яка і є в даному випадку об'єктом адміністративно-правового регулювання. Термін

«політика» походить від грецького «*politika*» – діяльність самоуправління у поліці, державна діяльність», і сьогодні багатьма трактується як мистецтво управління державою, а німецький соціолог і правознавець Макс Вебер вважає, що політика – це прагнення до участі у владі або до здійснення впливу на розподіл влади [10, с.646]. Державна політика означає, що вона здійснюється державою – визначається, формується, реалізується нею і безпосередньо втілюється в життя. Визначаючи поняття державної політики у сфері освіти України, необхідно проаналізувати наукові думки вчених щодо поняття «державна політика», нормативні визначення цього поняття і на їх основі навести власне визначення поняття державної освітньої політики. Так, О. Валевський пропонує під державною політикою розуміти діяльність, націлену на вирішення проблем суспільного розвитку [11, с.21]. В. Бакуменко та П. Надолішній визначають державну політику як напрям діяльності держави щодо визначення та досягнення соціально значущих цілей розвитку суспільства чи його окремих сфер [12, с.35]. Автори Енциклопедичного словника з державного управління вважають, що «державна політика – це дії системи органів державної влади згідно з визначеними цілями, напрямками, принципами для розв'язування сукупності взаємопов'язаних проблем у певній сфері суспільної діяльності» [13, с. 144–145].

Ми навели характерні визначення поняття «державна політика» різних авторів, яке є родовим поняттям для багатьох різновидів державної політики, в тому числі і для державної освітньої політики. Із наведених визначень очевидно, що найважливішими ознаками державної політики є те, що це державна діяльність, пов'язаність із державною владою, за визначеними напрямками, завданнями, цілями, принципами такої діяльності з метою розв'язання певних проблем всього суспільства або у якійсь сфері його життєдіяльності, тому, визначаючи поняття державної політики у сфері освіти України, необхідно виходити із цих базових ознак. Можна навести думку авторів підручника «Державна політика» щодо державної політики у сфері освіти: «Державна політика у сфері освіти розуміється як система напрямів діяльності держави на шляху розв'язання найбільш важливих проблем і вирішення завдань, що постають перед системою освіти... Освітня політика - це сукупність цілей і завдань, що практично реалізуються державою та органами державної влади у сфері освіти, а також засобів, які при цьому застосовуються» [14, с.205].

Нормативного визначення поняття державної політики у сфері освіти не існує, хоча цей термін використовується у багатьох нормативних актах, тому для з'ясування думки законодавця щодо поняття державної політики у певній сфері можна звернутися до нормативного визначення цього поняття у якійсь конкретній сфері, наприклад, державної митної політики, поняття якої визначається у Митному кодексі України. Згідно статті 5 Митного кодексу, державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки [15]. Отже, і законодавець, визначаючи поняття державної політики у конкретній сфері (сфера державної митної справи), основними її ознаками визначає систему принципів і напрямів діяльності держави у цій сфері відповідно до певної мети. Таким чином, відповідно до наведених нами вище понять державної політики у трактуванні різних авторів і законодавця, можна сформулювати власне визначення поняття державної політики у сфері освіти України – це система цілей, завдань, напрямів і принципів діяльності держави у сфері освіти України з метою ефективного розвитку освіти, інтеграції її до міжнародного освітнього і наукового простору, забезпечення випереджального розвитку цієї галузі і національних інтересів України.

Повертаючись до наданого нами визначення поняття адміністративно-правового регулювання державної освітньої політики особливу увагу слід звернути на адміністративно-правові засоби, за допомогою яких здійснюється вплив на об'єкт регулювання. Під адміністративно-правовими засобами регулювання державної освітньої політики ми розуміємо той юридичний інструментар, за допомогою якого держава регулює політику у сфері освіти – це вся система адміністративно-правових норм, які закріплені в Конституції та законах України, інших нормативних актах, а також міжнародних правових актах і міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що застосовуються державою в особі уповноважених нею органів для здійснення впливу на об'єкт регулювання, а також нормотворча та правозастосовна діяльність цих органів по виконанню вимог чинного адміністративного законодавства у сфері освіти України. Отже, адміністративно-правове регулювання державної

освітньої політики передбачає формування необхідної адміністративно-правової бази, перш за все прийняття законодавчих актів, а їх конкретизація, деталізація та уточнення здійснюються у підзаконних нормативно-правових актах. Найважливішими нормативними актами, що складають основу, базу адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері освіти є закони України – Конституція України, закони «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» та інші закони. Конституція України як основний закон держави встановлює базові засади адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері освіти, закріплює конституційне право громадян на освіту та державні гарантії його реалізації. Стаття 53 Конституції України визначає, що «кожен має право на освіту. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам» [16]. Адміністративно-правовими нормами закону України «Про освіту», який є профільним у цій сфері, визначаються суб'єкти державної політики у сфері освіти, які визначають і реалізують державну освітню політику, а також засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності. Згідно ч.2 статті 5 цього Закону, «Державну політику у сфері освіти визначає Верховна Рада України, а реалізують Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, інші центральні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування» [1]. Таким чином, даний Закон залишив поза увагою багато суб'єктів, які проводять, забезпечують формування і реалізують державну політику у сфері освіти, а до таких слід віднести Президента України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, заклади освіти, засновників закладів освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників. Так, Президент згідно Конституції України підписує закони, є гарантом конституційного права громадян на освіту, видає укази і розпорядження у сфері освіти (зокрема, своїм указом затве-

рдив Національну доктрину розвитку освіти, яка є важливим нормативно-правовим актом, що визначає мету і пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку освіти) [2]. Згідно статті 17 Закону України «Про вищу освіту», Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти є постійно діючим колегіальним органом, уповноваженим цим Законом на реалізацію державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти [17]. Заклади освіти, науково-педагогічні, педагогічні працівники безпосередньо здійснюють освітню діяльність, яка є для них основним видом діяльності і реалізують державну політику у сфері освіти.

Окрім того, положеннями ч.2 статті 5 Закону «Про освіту» Кабінет Міністрів України визначений як орган, що реалізує державну політику у сфері освіти, хоча це суперечить статті 116 Конституції України, частина третя якої закріплює, що Кабінет Міністрів «забезпечує проведення... політики... у сфері освіти» [16]. Тому ми пропонуємо внести зміни до ч.2 статті 5 Закону України «Про освіту», виклавши її у такій редакції: «Державну політику у сфері освіти визначає Верховна Рада України, формують і забезпечують проведення Президент України, Кабінет Міністрів України, а реалізують центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, інші центральні органи виконавчої влади, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та органи місцевого самоврядування, заклади освіти, засновники закладів освіти, науково-педагогічні і педагогічні працівники». Таким визначенням буде усунуто протиріччя між нормами Закону і конституційними нормами, а також охоплено всіх основних суб'єктів, що визначають, формують, забезпечують проведення і реалізують державну політику у сфері освіти.

Крім визначення суб'єктів державної політики у сфері освіти, їх статусу і повноважень, важливим елементом адміністративно-правового регулювання державної освітньої політики є законодавче закріплення засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності, до яких стаття 6 Закону «Про освіту» відносить: людиноцентризм; верховенство права; забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності; забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності; науковий характер освіти; інтеграція з ринком праці; нерозривний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, національними традиціями; академічна доброчесність; академічна свобода; фінансова,

академічна, кадрова та організаційна автономія закладів освіти у межах, визначених законом; гуманізм; демократизм; єдність навчання, виховання та розвитку; виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій; формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення; формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства; невтручання політичних партій в освітній процес; невтручання релігійних організацій в освітній процес (крім випадків, визначених цим Законом); сприяння навчанню впродовж життя; інтеграція у міжнародний освітній та науковий простір; нетерпимість до проявів корупції та хабарництва; доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою – та інші [1].

Згідно Національної доктрини розвитку освіти, пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку освіти є: особистісна орієнтація освіти; формування національних і загальнолюдських цінностей; створення для громадян рівних можливостей у здобутті освіти; остійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя; розширення україномовного освітнього простору; забезпечення освітніх потреб національних меншин; розвиток дошкільної, позашкільної, загальної середньої освіти у сільській місцевості та професійно-технічної освіти; органічне поєднання освіти і науки, розвиток педагогічної та психологічної науки, дистанційної освіти; запровадження освітніх інновацій, інформаційних технологій; створення індустрії сучасних засобів навчання і виховання, повне забезпечення ними навчальних закладів; створення ринку освітніх послуг та його науково-методичного забезпечення; інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів, – та інші [2].

Нормативну основу адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері освіти України, крім законів, складають численні підзаконні адміністративні правові акти, що видаються суб'єктами, уповноваженими визначати, проводити, формувати і реалізувати державну освітню політику, а також міжнародні правові акти і міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. До них відносяться адміністративно-правові ак-

ти Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, Державної служби якості освіти України, інших центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері освіти України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування. До найважливіших підзаконних нормативно-правових актів, що є основою адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері освіти, є Національна доктрина розвитку освіти, затверджена указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347, постанови Кабінету Міністрів України «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»)» від 03.11.1993 р. № 896, «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» від 15.04.2015 р. № 244, «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 р. № 1341, «Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України» від 16.10.2014 р. № 630, «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах» від 09.08.2001 р. № 978, – та інші адміністративні правові акти.

Враховуючи євроінтеграційні прагнення України і те, що наша держава підписала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, приєдналася до Болонського процесу, дуже важливими в адміністративно-правовому регулюванні державної політики у сфері освіти є міжнародні правові акти, що регулюють відносини у сфері освіти – Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), а також Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти», яка започаткувала Болонський процес. Зазначена Угода юридично закріпила європейський вибір України і необхідність виконання ряду зобов'язань у сфері вищої освіти, зокрема, реформування та модернізації системи вищої освіти; сприяння зближенню у сфері вищої освіти, що відбувається в рамках Болонського процесу; підвищення якості та важливості вищої освіти тощо.

Дослідивши адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері освіти України, ми визначили його поняття, під яким пропонується розуміти здійснюваний усією системою

адміністративно-правових засобів, методів і форм цілеспрямований, результативний, нормативно-організаційний вплив на державну освітню політику з метою її формування і реалізації відповідно до потреб ефективного розвитку особистості, суспільства, нації та держави, забезпечення національних інтересів України, інтеграції освітньої галузі до міжнародного освітнього і наукового простору, а також розглянули

суб'єктів державної освітньої політики, які її визначають, формують, забезпечують проведення і реалізують та запропонували внести зміни до Закону України «Про освіту» в частині визначення таких суб'єктів з метою усунення протиріч між нормами Закону і конституційними нормами, вдосконалення адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері освіти України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145–VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 № 347. *Офіційний вісник України*. 2002. № 16. Ст. 860.
3. Городецька І. А. Сутність адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2016. № 1. С. 60–66. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_1_12.pdf.
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Х. : Консум, 2001. 656 с.
5. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. Вид. 9-е, зі змін. Л. : Край, 2007. 188 с.
6. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації : монографія ; за заг. ред. О. М. Бандурки. Х. : Вид-во нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.
7. Панов Н. И. (рук. авт. кол.). Словарь терминов по теории государства и права : учебное пособие. Х. : Основа, 1997. 180 с.
8. Адміністративне право України : підручник / [Галуцько В. В., Олефір В. І., Гридасов Ю. В., Іванищук А. А., Короед С. О.]. Херсон : ХМД, 2013. Т. 1 : Заг. адміністративне право. Акад. курс, 393 с.
9. Шопіна І. М. Адміністративно-правове регулювання управління органами внутрішніх справ України: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. К., 2012. 514 с.
10. Вебер М. Политика как призвание и профессия // Избранные произведения. М. : Прогресс, 1990. 808 с.
11. Валецький О. Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : монографія. К. : НІСД, 2001. 242 с.
12. Бакуменко В. Д., Надолішній П. І. Теоретичні та організаційні засади державного управління : навч. пос. К. : Міленіум, 2003. 256 с.
13. Енциклопедичний словник з державного управління / [укл.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
14. Державна політика : підручник / [ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін.]. К. : НАДУ, 2014. 448 с.
15. Митний кодекс України : від 13.03.2012 № 4495–VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page18>.
16. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
17. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556–VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

REFERENCES

1. *Pro osvitu* [About education]. Zakon Ukrayiny (05.09.2017 No 2145–VIII). Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (in Ukr.).
2. Pro Natsional'nu doktrynu rozvytku osvity [On the National Doctrine of Education Development]. Ukaz Prezydenta Ukrayiny (17.04.2002 No 347). *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny*, (16). 860 (in Ukr.).
3. Horodets'ka, I. A. (2016). Sutnist' administratyvno-pravovoho rehulyuvannya suspil'nykh vidnosyn u haluzi okhorony, vykorystannya i vidtvorennya tvarynnoho svitu [The essence of administrative and legal regulation of social relations in the field of protection, use and reproduction of the animal world]. *Forum prava: elektron. nauk. fakhove vyd.*, (1). 60–66. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_1_12.pdf (in Ukr.).
4. Skakun, O. F. (2001). *Teoriya derzhavy i prava : pidruchnyk* [Theory of state and law: a textbook]. Kharkiv: Konsum (in Ukr.).

5. Rabinovych, P. M. (2007). *Osnovy zahal'noyi teoriiy prava ta derzhavy : navch. posibnyk* [Fundamentals of the general theory of law and state: teach. manual]. L'viv: Kray (in Ukr.).
6. Komzyuk, A. T., Bandurka, O. M. (Red.). (2002). *Zakhody administratyvnoho prymusu v pravookhoronniy diyal'nosti militsiyi: ponyattya, vydy ta orhanizatsiyno-pravovi pytannya realizatsiyi: monohrafiya* [Measures of administrative coercion in law enforcement activity of militia: concept, types and organizational and legal issues of realization: monograph]. Kharkiv: Vyd-vo nats. un-tu vnutr. sprav (in Ukr.).
7. Panov, N. I. (ruk. avt. kol.). (1997). *Slovar' terminov po teorii gosudarstva i prava : uchebnoye posobiye* [Dictionary of terms on the theory of state and law: a textboo]. Kharkiv: Osnova (in Russ.).
8. Halun'ko, V. V., Olefir, V. I., Hrydasov, YU. V., Ivanyshchuk, A. A., & Koroyed, S. O. (2013). *Administratyvne pravo Ukrayiny: pidruchnyk* [The administrative law of Ukraine: a textbook]. Kherson: KHMD. T. 1 : Zah. administratyvne pravo. Akad. kurs (in Ukr.).
9. Shopina, I. M. (2012). *Administratyvno-pravove rehulyuvannya upravlinnya orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrayiny* [Administrative and legal regulation of management of the internal affairs bodies of Ukraine]. Doktors'ka dysertatsiya (12.00.07). Kyiv (in Ukr.).
10. Veber, M. (1990). *Politika kak prizvaniye i professiya* [Politics as a vocation and profession]. *Izbrannyye proizvedeniya*. Moskva: Progress (in Russ.).
11. Valevs'kyi, O. L. (2001). *Derzhavna polityka v Ukrayini: metodolohiya analizu, stratehiya, mekhanizmy vprovadzhennya: monohrafiya* [State policy in Ukraine: methodology of analysis, strategy, implementation mechanisms: monograph]. Kyiv: NISD (in Ukr.).
12. Bakumenko, V. D., & Nadolishniy, P. I. (2003). *Teoretychni ta orhanizatsiyni zasady derzhavnoho upravlinnya: navch. pos.* [Theoretical and organizational principles of public administration: teaching. pos.]. Kyiv: Milenium (in Ukr.).
13. Kovbasyuk, YU. V., Troshchyns'kyi, & V. P., Surmin, YU. P. (Reds.). (2010). *Entsyklopedychnyy slovnyk z derzhavnoho upravlinnya* [Encyclopedic Dictionary of Public Administration]. Kyiv: NADU (in Ukr.).
14. Kovbasyuk, YU. V., Vashchenko, K. O., & Surmin, YU. P. (Reds.). (2014). *Derzhavna polityka: pidruchnyk* [State policy: textbook]. Kyiv: NADU (in Ukr.).
15. *Mytnyy kodeks Ukrayiny* [Customs Code of Ukrain]. *Zakon Ukrayiny* (13.03.2012 No 4495–VI). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page18> (in Ukr.).
16. *Konstytutsiya Ukrayiny* [Constitution of Ukraine]. *Zakon Ukrayiny* (28.06.1996 No 254к/96-BP). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (30). 141 (in Ukr.).
17. *Pro vyshchu osvitu* [About Higher Education]. *Zakon Ukrayiny* (01.07.2014 No 1556–VII). Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (in Ukr.).

Надійшла 20.11.2017

Комзюк В. Т. Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері освіти України. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 5. С. 181–188. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_28.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1202294>

Розглядаються питання адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері освіти України, зокрема, поняття, зміст і нормативна основа адміністративно-правового регулювання у цій сфері, його окремі недоліки, визначаються поняття, основні напрями та принципи і пріоритети державної політики у сфері освіти, суб'єкти, уповноважені визначати, формувати та реалізувати таку політику.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, державна політика, сфера освіти України, адміністративні правові акти

***

Комзюк В.Т. Административно-правовое регулирование государственной политики в сфере образования Украины

Рассматриваются вопросы административно-правового регулирования государственной политики в сфере образования Украины, в частности, понятие, смысл и нормативная основа административно-правового регулирования в этой сфере, его отдельные недостатки, определяются понятие, основные направления, принципы и приоритеты государственной политики в сфере образования, субъекты, уполномоченные определять, формулировать и реализовывать такую политику.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, государственная политика, сфера образования Украины, административные правовые акты

***

Komziuk V.T. Administrative and Legal Regulation of State Policy of Ukraine in the Sphere of Education

The article reviews the issues of the administrative and legal regulation of the state policy of Ukraine in the sphere of education. It was made an attempt to research administrative and legal regulation of the state policy of Ukraine in the sphere of education, to define the notion, essence and normative basis of administrative and legal regulation in this sphere, to disclose its specific deficiencies and also the notion, main directions, principles and priorities of state policy in the sphere of education, actors, authorized to define, form and implement such policy. Based on the analysis of approaches of different scholars the own definition of administrative and legal regulation of state policy of Ukraine in the sphere of education was proposed by author, which is understood as purposeful, resultative, normative and organizational influence on state policy, made by whole system of administrative and legal means, methods and forms, aimed to form and realized it according to the needs of effective development of individual, society, nation and state, ensuring national interests of Ukraine, integration of the educational sphere to international educational and scientific space.

As a result of the research the normative basis of administrative and legal regulation of the state policy of Ukraine in the sphere of education was defined, which includes Constitution of Ukraine, laws of Ukraine, acts of the a President of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine, Ministry of Education and Science of Ukraine, State service of quality of education, other central authorities of executive power which realized state policy of Ukraine in the sphere of education, National agency of ensuring the quality of high education, local authorities of executive power and local self-governments.

The article researches actors of state educational policy, which define, form it, ensure the implementation and its realization, and proposes to amend the Law of Ukraine «On education» in part of defining such actors aimed to eliminate the contradictions between the norms of the law and constitutional norms, improve administrative and legal regulation of the state policy of Ukraine in the sphere of education.

Key words: *administrative-legal regulation, state policy, sphere of education of Ukraine, administrative legal acts*